

SZEKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

== A SZÉKELYUDVARHELYI „SZÉKELY TÁRSASÁG“ HIVATALOS KÖZLÖNYE ==

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és esztörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Községek, papok, gazdasági egyleti tagok és községi előljárók egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefon

Egy példány 10 fillér.

Telefon

FŐSZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

BETEGH PÁL

FELELŐS SZERKESZTŐ:

DERÉKI ANTAL

FŐMUNKATÁRS:

FÜLEI SZÁNTÓ LAJOS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 31. szám, hova a kóziatok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kóziatokot vissza nem adunk.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért más hirdetések olcsó árszabás szerint. Nyílt-tér so a 1 K. A nyílt-tér és hirdetések előre fizetendők.

M. kir. postatakarékpénztári cheque-számla 10,489. szám.

Analfabeták oktatása.

A helybeli „Székely Társaság“ legközelebb tartott választmányi ülési határozatának végrehajtásában, az itt következő felhívást bocsátotta ki:

Udvarhelymegye néptanítói!
Szeretett Székely Testvéreink!

A székelyudvarhelyi „Székely Társaság“ Hozzátok, mint édes magyar hazánk kulturájának alapvető munkásaihoz fordul, azon tiszteletteljes kéréssel, hogy egy nagy és fontos terv megvalósítását ismert hazafias tevékenységtekkel igyekezzetek előmozdítani!

Jól tudjátok, hogy a nemzeti kormány kötelezettségét beváltván, az ország törvényhozásához betérjesztette azt a reform javaslatát, mely a polgárok alkotmányos jogainak gyakorlását többek között az olvasni és írni tudáshoz köti.

Tekintettel azonban arra, hogy Magyarországon a nép gyermekeinek oktatása, a régi idő óta érvényben levő népoktatási alap-törvény ellenére, még ugyaszólván gyermekkorát élte s így az ország minden részében, de különösen az ugynevezett erdélyi részekben 188.740 szinmagyar férfi és 230.944 magyar nő van olyan, ki sem olvasni, sem írni nem tud és így ezek, eltekintve attól, hogy a szellemi életből ugyszólván ki vannak kizárva, még az alkotmányos jogok gyakorlásából is kizártnak, vagy legfennebb közvetett befolyást nyernek; mely okok arra készítik Székely Társaságunkat, hogy Hozzátok forduljon azon hazafias kérelemmel: Vegyétek kezetekbe a vármegye területén lakó analfabeták írás és olvasásra való megtanításának nagy és fontos kérdését!

Beköszöntöttek a hosszú téli esték s ez idő igen alkalmas arra, hogy tevékeny munkásságotokat ez irányban eredményre fejthessétek ki!

Jól tudjuk, hogy e nagyjelentőségű kezdeményezésnek sok helyen talán akadályai is lehetnek s különösen a kezdő lépések megtétele lesz a legnehezebb, mert felhívó szövegtek nem mindenütt talál lelkes követőket; ámde ha cselekvésteket a haza és a fajszeretet vezet, akkor képesek lesztek az analfabeták ezreit szükség esetén egyénenként is reábirni arra, hogy a felnöttek oktatására örömmel siessenek!

Nyissátok meg tehát a téli tanfolyamokat bármily kevés látogatóval, mert a kitartással vezetett jó ügy, előbb vagy utóbb, de föltétlenül diadalt arat, mely fáradságotoknak egyben fényes jutalmát adja.

Ezen hazafias munkában a kivitel módosataira nézve, részletes tájékoztatást nem nyújthatunk, annál kevésbbé, mivel erre a helybeli körülmények gyakorolják a befolyást és szabják meg az irányt; azt azonban legyen szabad kiemelni, hogy a felnöttek oktatásának ez idő szerint a legfőbb tárgya: az írás-olvasásra való megtanítás!

A magunk részéről megtettük a lépéseket a vármegyei és tanügyi felsőbb hatóságnál az iránt, hogy biztosan remélt hazafias munkásságotok úgy itt, mint a helyi önkormányzat részéről a legmesszebb menő erkölcsi és szükség esetén még anyagi támogatásban is részesüljön.

Nem tartjuk kizártnak azt sem, hogy folyamódások alapján az udvarhelymegyei „Népevelési Egylet“ (elnöke Hlatky Miklós főreáliskolai tanár) az erre a célra szükséges írószereket és első olvasókönyv segélyben részesít, mely célból az említett egyesületet egyidejűleg mi is megkerestük.

Végül szíves tudomásotokra hozzuk, hogy annak jeléül, miszerint a székely társadalom a hazafias irányu munkásságot nemcsak hálájával, de tehetőségéhez képest még anyagiakban is jutalmazni óhajtja. — Társaságunk 400 koronát tűzött ki azok részére, kik a vázolt tevékenység terén a legnagyobb eredményt fogják elérni és egyidejűleg fölkértük a vármegye közigazgatási bizottságát, hogy tanügyi előadója, a m. kir. tanfelügyelő által gondos figyelemmel kísértesse hazafias munkásságotokat abból a célból is, hogy kijelölhesse a kiválók közül azokat, kik nemcsak fadjuk hálájára, tanhatóságuk és a vármegye legfőbb közigazgatási szerve elismerésére lesznek érdemesek, de kiknek hazafias örömmel nyújthatjuk át mi is, a társadalom filléreiből összegyűjtött anyagi jutalmunkat!

Fogjátok hát hozzá a hazafias munkához Székely Testvéreink, nagyrabecsült, munkás Néptanítóink! Magyar nemzeti érdeket fogtok e pillanatban szolgálni, mert alkotmányos jo-

gának gyakorlásához segítséget, esetleg sok fajmagyart, de ezzel elvonjátok a felnötteket a korezmázástól is, visszaadhattok sok apát, felnőtt tagot a családnak s ezzel a régi székely erkölcsnek és megbízhatóságnak! Megjegyezzük azt is, ha működéseitek eredményéről időnként értesíteni szivesek lesztek — hálás köszönettel fogadjuk.

Isten bőséges áldása kísérelje hazafias munkátokat!

A székelyudvarhelyi Székely Társaság választmányának Székelyudvarhelyen 1908. nov. 14-én tartott üléséből, testvéri szeretettel és hazafias üdvözléssel:

Mátéffy Domokos Dr. *Paál Árpád*
elnök. titkár.

Ezzel kapcsolatban a „Székely Társaság“ Udvarhelymegyei közigazgatási Bizottságához a következő átiratot intézte:

Tekintetes közigazgatási Bizottság!
Az 1900. évi népszámlálási adatok egy végtelen szomorú csoportjára mutatunk rá, midőn a székelyudvarhelyi „Székely Társaság“ folyó 1908. évi november hó 14-ikén tartott választmányi ülésének határozatából kifolyólag, a tekintetes közigazgatási bizottság erélyes támogatását kérjük társadalmi tevékenységünk sikeréhez! Az ország királyhágón innen részében, vagyis az erdélyi részekben 188740 férfi és 230944 nő van olyan, ki sem olvasni, sem írni nem tud és ez a rengeteg számu felnőtt elem, tiszta szinmagyar! Ezer felnőtt magyar férfi közül tehát 245 és ezer magyar nő közül pedig 300 van olyan, ki a szellemi életből teljesen ki van kizárva.

Társaságunk a statisztikának ezt a sötét pontját óhajtja megszüntetni, vagy legalább is a legkisebb mértékre leszállítani akkor, midőn az alkotmányos jogok gyakorlásának egyik föltételét az ország törvényhozása előtt levő nagy reformjavaslat, éppen az olvasni és írni tudáshoz köti.

A tisztelettel idezart „Felhívás“ igazolása szerint, munkába hívtuk a vármegye, hazafias, fadját szerető tanítótestületnek minden férfi és nő tagját; összekoldult filléreinket óhajtjuk felhasználni arra a célra, hogy a kifejtett eredményes munka, ne csak a kötelelességteljesítés jóleső érzésével, ne csak polgártársaink hálájával jutalmaztassék, hanem anyagiakban is látható jele legyen annak, hogy a székely társadalom, a becsületes munkának értéket tulajdonít. Igaz, hogy ezidőszert, — sajnos — nem rendelkezünk még

egy anyagi erővel, mely arányban állana azzal a munkával, melynek végzésére a vármegye tanítótestület fölkértük, azonban él bennünk a remény, hogy a tanító testület minden tagja ismeri ezirányu működésének horderejét és az a gondolat, hogy fadjának lelki világát nemesíteni törekszik — szárnyakat ad tevékenységének s nem annyira az anyagiakra való kilátásért, mint inkább azért veszi fel a küzdelmet, hogy fadját egy lépéssel előbbre vigye azon az uton, mely a nemzeti kulturához vezet.

Tekintetes közigazgatási bizottság! Négyszáz koronát tőkésítettünk arra a célra, hogy a fentebb vázolt irányban kifejtett működés ezzel is megjutalmaztassék, miből kifolyólag azon tiszteletteljes kérelmet terjesztjük a tekintetes bizottság elé, méltóztassék nekünk módot nyújtani arra, hogy ezen munkaképes, hazafias, minden szépre és jóra fogékony tanítói testület tagjai közül ezen csekély anyagiakban azokat részesíthessük, kik a kiválók közül is kiváltak. Hogy pedig ezen kérelmünket teljesíthesse, tisztelettel kérjük, méltóztassék a vármegye m. kir. tanfelügyelőjét utasítani, hogy rendes vizsgálata alkalmával, vagy más alkalmas eszközök által tevékenységét ebben az irányban is különösen terjessze ki, tapasztalatairól s a működés eredményéről a tekintetes közigazgatási bizottságnak tegyen jelentést, hogy annak alapján a bizottság kijelölhesse azon kiváló egyéniségeket, kik méltók lesznek nemcsak társaságunk csekély anyagi jutalmára, hanem megyénk, fadjunk hálájára is!

Föltétlenül hisszük, hogy hazafias felhívásunkra a munka megindul az egész vonalon és így még az a kérelmünk is volna, hogy ott, a hol a szükség megköveteli, a felnöttek oktatásához szükséges helyiség fűtése és világításához kellő anyagot a községek rendelkezésére bocsássanak, mely célból talán közigazgatási uton lehetne valamely alakban intézkedni.

Miután pedig ezt a munkásságot a november—március végéig terjedő időre tervezzük, legyen szabad azon reményt táplálni, hogy a tekintetes vármegyei közigazgatási bizottság ez időszak végén a jutalmazandók neveit társaságunkkal közölni szives leend.

A Székelyudvarhelyi Székely Társaság nevében.

Székelyudvarhelyen 1908. nov. 25.

Hazafias tisztelettel:

Dr. Paál Árpád *Mátéffy Domokos*
titkár. elnök.

Munkaadók és munkások.

(Az iparosok november 22-én tartott Szabad Lyceumán felolvasta: Deréki Antal.)

A kereskedelmi minisztert a törvény alkotásánál az emberbaráti szereteten kívül, az a nemes szándék vezette, hogy általa a munkaadók és munkások között szorosabb kapcsolatot hozzon létre; jogosan feltehető, sőt elvárható, hogy az a munkás, aki a törvény által, munkaadója nagy áldozatának hozzájárulásával, minden baj, betegség és szerencsétlenség ellen biztosítva van, hü ragaszkodással, nagy szorgalommal és becsületesen teljesített munkásságával fizeti vissza a munkaadók részéről, a munkások javára hozott tekintélyes áldozatot; jogosan feltételezhető, hogy ez az emberbaráti nemes intézmény elejét veszi, sőt csirájában elfojtja majd a napirenden levő és az egész ipart megbénító sztrájk és bérmozgalmakat, melyeket bizonyos elemek nap-nap mellett mesterségesen szítottak.

Ámde Kossuth tervezett — és a szociáldemotrák végeztek; mindenféle hamis jelszavakkal bujtogatták az arra könnyen hajló és a még könnyebben hívő munkástömegeket a törvényjavaslat ellen, mielőtt az még megszületett volna; elmondták emberryzó, az iparosságot anyagilag fönkretevé rabkényszernek és úton-utfélen, gyűléseken éppen úgy, mint koresmákban szónokoltak, tüzeltek és fenyegetőztek, mert hiszen nekik nem higgadtan gondolkozó, bölcsen megfontoló polgároknak, hanem vadszenvedélytől feltüzelt, vakon engedelmeskedő tömegekre van szükségük, hogy rideg önző céljaikat elérjék és hatalmukat a nyers tömegek felett megtarthassák.

De mikor látták, hogy ez a törvény, — bár ismétlem vannak nagy hibái, — a megvalósulás stádiumába jut, mikor látták, hogy minden erőszakoskodásuk meddő marad, akkor fordítottak egyet a köpönyegen és tele torokkal kiabálták, hogy a törvényben lefektetett egyenlőségi elvnel fogva, őket is megilleti hely a hivatalokban, — a hol majd a szociálista munkások érdekeit jobban meg tudják majd védeni, pedig az egész taktika csak abban rejlett, hogy féltek hogy majd ők a husos fazakaktól elesnek.

Igy történt meg aztán, hogy a munkásság félrevezetésével, a munkásbiztosító pénztárak budapesti igazgatóságaiban a szociálisták uralkodnak, a hol lelketlen könnyelműséggel bannak az iparosság részéről keservesen befizetett pénzeikkel; drága, kényelmes helyiségeket bérelnek, pazar fényel rendezik be az irodájukat és óriási fizetéseket szavaznak meg a hivatalba jutott és az oda rávaszul becsempészett szociálista vezéreknek.

Nem kell éppen tudományos embernek lenni annak, aki megítélheti, hogy az ilyen magas fizetéseket, ez a csecsemő korát élő intézmény meg nem bírhatja; a bejutott szociálisták közül Sarkadi Ignácnak 14000 korona, Kiss Adolfnak 12000 korona, Grossmann Miksának 12000 korona, Bokányi urnak pedig 6000 korona évi fizetése van! Ugyan kérem, a közügyek és a közszolgálat terén, milyen magasrangu tisztviselők élveznek ilyen fizetéseket?

És most ezek az urak itélkeznek

élők és holtak felett és boldogítják a pénztárakat mindennapi rendeleteikkel, akárcsak az orosz cár az ő hűséges alattvalóit és boldog lehet a kerületi pénztár, a melyet minden kihallgatás nélkül akasztófára nem ítélnék; és az ekként megsanyargatott vidéki pénztárak, ezen rendeltetelméből kifolyólag kénytelenek a munkaadók és munkások nyakába hurkot vetni s mert felülről őt is szorongatják ő is kénytelen kötelességében drákói szigorral eljárni. És ez az eljárás tette első sorban az egész intézményt népszerűtlenné, ez érlelte meg a naponként fokozódó bizalmatlanságot iránta.

Am lássuk most már és szedjük sorba az intézmény kétségtelen nagy előnyeit és állítsuk szembe az eddig tapasztalt hibáival.

A munkásbiztosító törvény kétségtelenül nagyszabású, korszakalkotó szociális intézmény, mely abból az elvből indul ki, hogy a munkásság, mely fiatal éveiben, éppen koránál fogva egy kicsit könnyelmű, nem gondol máról-honapra, hanem felélelve egész heti keresményét, a nélkül, hogy arra gondolna, hogy minden pillanatban érheti olyan baj, betegség vagy szerencsétlenség, mely munkaképességétől megfosztja, tehát keresetképtelenné, kenyértelenné teszi. Hogy ezt meggátolhassák, hogy a munkásság esetleg beálló nyomorán, betegségén segítsenek matematikai pontossággal kiszámított csekély díjakat kell befizetni, melyek kamatoztatva eredményezik azon segélyeket, melyeket a törvény betegség és baleset által sújtott pénztári tagoknak nyújthat; és ezt természetesen törvény által kötelezővé kellett tenni, mert hiába az embereknek, de különösen nekünk magyaroknak az a természetünk, hogy bennünket, akarunk ellenére, erővel kell boldogítani.

Azonban azt mondja a törvény, hogy a járulékok felét a munkaadók kötelesek fizetni és ez az a mit a munkaadók magukra nézve olyan terhesnek vallanak. Hát itt állapodjunk meg egy kicsit és legyünk első sorban emberek és azután igazságosak még akkor is, ha ez az igazság a saját érdekünkbe vág.

Legyünk emberek és valljuk be, hogy a portánk tájékán megbetegedett háziállatot sem kergetjük ki a kerítésünkön kívül; annál kevéssé dobhatjuk ki az időszakosan nálunk alkalmazásban volt munkásunkat, ha a betegség bizonyos időre munkaképtelenné teszi; valami segélyt, valami kárpótlást csak kell annak nyújtani, a ki egészséges korában legjobb tudásával szorgalmával a mi érdekeinket szolgálta; a világot átjáró nemesebb szociális szellem tiltja azt, hogy az emberekkel úgy bánjunk, mint a citrommal, melyet ha kifacsartunk, a szemétdombra hányjuk.

És legyünk igazságosak is; lám az egyszerű cselédek törvénye úgy rendelkezik, hogy annak a cselédnek a ki bárcsak 15 napig is a háznál szolgált, betegsége esetén a gazdája tartozik egy teljes hónapig lakást, élelmezést, orvost és gyógyszereket adni, vagy pedig 30 napi kórházi kezeléséről a gazda számlájára gondoskodni. Egy hónapi kórházi ápolás pedig itt a mi szerény viszonyaink között is 50 koronába kerül, ennyit

pedig egy munkaadó is alig fizet egy egész éven át a munkásáért.

Nézzük a másik példát, a kereskedelmi alkalmazottakat; ezekért a kereskedő szintén fizeti a százalékos járulékok felet éppen úgy, mint az iparos; de ezenfelül, a kereskedelmi törvény értelmében köteles a megbetegedett alkalmazottjának 6 héten át a teljes fizetést is kiszolgáltatni. Hol van tehát itt az arány? Legyünk igazságosak, legyünk emberek és valljuk be, hogy a munkaadók elégedetlenségét, nem annyira a befizetendő járulékok terhe szüli, hanem inkább a sok zaklatás, a sok munka, melyet az új intézmény rájuk rótt és a melyen okvetlen nemcsak változtatni kell, de változtatni is fognak.

Az új intézmény elvitázhatlan nagy előnye tehát az, hogy a munkásokat csekély befizetések mellett, betegséjük és munkaképtelenségük idejére, tisztességes gyógykezelésben és megélhetési módokban részesíti és a mennyiben ehhez felerészben a munkaadók is hozzájárulnak, jogosan elvárhatnák a munkásaiktól, hogy annak az üzletnek, vagy műhelynek az érdekeit odaadó munkásságukkal szolgálják, melynek kenyérét, — megérdemelt munkájuk díjául, — jó és balsorsukban egyaránt élvezik.

Meg kell itt még emlékeznem a törvény azon emberbaráti intézkedéséről, hogy a huzz hétet tartó betegség idejében is gondoskodik a munkások segélyezéséről és hogy például a helybeli kerületi munkásbiztosító pénztár ezt annak a tőkének a kamataiból fedezi, melyet a törvény életbelépte előtt gyűjtött, valamint a tiszta jövedelem azon harmadából, mely az évi mérleg lezárásánál a pénztárt illeti. Rá kell mutatnom továbbá a törvény azon igazságos rendelkezésére is, hogy minden olyan vitás ügy elbírálására, mely a munkaadó vagy munkás és a pénztárak között támad, az e célra választott bíróság illetékes, melynek ítélete azonban még nem végleges, mert a legfelsőbb fórumhoz: a m. kir. általi Munkásbiztosító Hivatalhoz fellebezhető. Ez a bíróság a munkaadók és munkások kiküldött képviselői által választatik meg a saját körükből és egy kinevezett elnökkel az élükön hozzák meg döntő határozatukat.

Kerületünkben e választott bíróság elnöke Csanády Zsolt kir. járásbíró ur, a kihez minden jogos igényével bárki is bizalommal fordulhat, ha a pénztárnál kielégítést nem nyert volna. Ezeket azért tartottam fontosnak elmondani, mert meggyőződésem, hogy a törvény ez intézkedéseiről a munkásoknak és munkaadóknak tudomásuk sem volt.

(Folyt. köv.)

A Székely Társaság számadása.

A műsoros estély bevétele 536 korona. Felülfizetések: Fábán József 6 K, Gyarmathy Dezső 7 K, Borszéki Soma min. tanácsos 4, Nosz Gusztáv 20 f. Jegyek és felülfizetések összesen 553 K, 20 f. A kiállítási jegyekből befolyt összeg 301 K 40 f. A jelvényekből befolyt összeg 12 korona 64 fillér. Az utólagosan Ferenczy István vendéglős által benyújtott gyűjtő iv szerint: Fekete Pál, Fekete Pálné Amerlka 2—2 K, Ferenczy István 1 K, Rudolf József

20 f, Vass Ferenc 40 f. Ebédjegy visszatérítés címén Benedek Géza által 5 K.

Kiadások: Borszéki Soma iratesomagjáért postaköltség 96 f, Nyugtabélyeg az Udvarhelymegyei Takarékpénztár 100 K, adománya után 38 f. A közgyűlés határozata értelmében távirati költség: Kossuth, Darányi és gróf Apponyi miniszterek üdvözlésére mellékelt utalvány szerint 8 korona 4 f. Nyugtabélyegre Udvarhelyvármegye által adományozott 300 K után 1 K 26 f. A zenészeknek mellékelt nyugta szerint 70 korona. Az idegenek megvendégelésére közebed 95 drb ebédjegy 475 korona és 28 drb, illetve teritékért kártalanítási összeg címén 140 K. Zongora elszállítás és hazaszállításért mellékelt 2 drb nyugta szerint Kertész Albertnek 14 K. Nyugtabélyegre az iparfejlesztőbizottság által adományozott 100 koronáról 38 f, Becsek Aladárnak nyomtatványért mellékelt számla szerint 54 K, Kandó Ferenc fuvarosnak a kiállításához összehordott tárgyakért mellékelt nyugta szerint 18 K, Székely Dénesnek 20 iv írópapírért számla szerint 32 f, A zenészeknek előleg fejében nyugta szerint 10 K. Birtalan Lajos és Kátóna Istvánnak, jegyzőkönyvek másolásáért nyugta szerint 20 K. Postabélyegek a hirdetések szétküldésére jegyzék szerint 1 K 50 f. Irodai költségek Ferenczy Ferencnek mellékelt nyugta szerint 15 K, Erdélyi Simonnak 200 drb ebédjegy kiállításáért, illetve előállításáért és különfélékért számla szerint 6 K 54 fillér. A kiállításnál felmerült költségek fedezésére az idemellékelt 12 drb számla és nyugta, továbbá 1 drb kimutatás szerint összesen 178 korona 2 fillér. Betegh Pálnak nyomtatványokért a mellékelt számla szerint 97 K 40 f, melyből 25 K a volt pénztárnok által ki lett fizetve) 72 K 40 f. A számadás másolási díja két példány 4 K, Péter Sándor városlakosnak fuvardíj a mellékelt vevény szerint 5 K 10 f. Deák Miklós unitárius lelkész fuvardíja 8 K 50 f. Karszalagért Barcsay Károly kereskedőnek 3 K 58 f. Fuvarköltiségek és egyéb kiadások Hargitta Nándornak mellékelt számlák szerint 23 K 84 f. Fuvarköltőség Pap Mihály homoródalmási lakosnak mellékelt nyugta és vevény szerint 10 K. Összes kiadás 1140 K 82 f. Összes bevétel volt tehát 2154 korona 64 fillér, összes kiadás 1140 korona 82 fillér. Tiszta maradvány 1013 K 82 fillér.

(Vége.)

LEGUJABB.

(Saját tudósítónktól.)

Budapest, november 25.

A háborus hangulat egyre hangsúlyosabb a balkánon. Szerbiában már amazonok is akadnak, akik a puskaforogtatást tanulják. Arra a hirre, hogy egy szerb banda betört Boszniába, a bécsi és a budapesti börzén pánik volt ma délben.

A forrongó Balkán egyre fenyegetőbb állápontra helyezkedik. Montenegró népe háborút akar és a szerb bandák megkezdték működésüket. Pallavicini örgróf elhagyta Konstantinápolyt és Forgách gróf, a belgrádi követ ultimátummal fenyegeti Szer-

biát. Egy távirat hozza hírül, hogy Szebenicza mellett a szerb határon volt az első komolyabb összeütközés osztrák és magyar katonák és egy harminc főnyi szerb banda között. Az osztrák és magyar katonák a szerb bandát felkoncolták s e hírek nyomán nagy vihar volt a budapesti tőzsdén, a mely — a megnyugtató ellenére is biztosra veszi a háborút. Orosz katonai tanítók járnak Czettin-jében. Szerbiában az összes tartalékos katonai orvosokat behívták, hogy a hadi sebészeti iskolában gyakorlatozzanak s mindehhez hozzájárul konstantinápolyi nagykövetségünk vizsgálása.

A képviselőház pénteki ülésén a költségvetési javaslatot nagy többséggel általánosságban elfogadták és nyomban utána megkezdték a részletes tárgyalását is.

December 3-án és 4-én a király elnöklése mellett Bécsben katonai tanácskozások lesznek, melyeket máskor rendszeren csak január hóban tartottak, de most tekintettel a rendkívüli eseményekre, korábban tartják meg, hogy minden eshetőségre el legyenek készülve. A tanácskozásban részt vesz Ferenc Ferdinánd trónörökös, Jenő főherceg; Albori és Fiedler gyalogsági tábornokok és Schönaich báró hadügyminiszter.

Nagyszébenből nyugtalanító hírek érkeznek; a nyolc hétre bevonult póttartalékosokat, a kiket esütőtökön kellett volna hazabocsátani, ott tartották a századok hadilétszáma való felemelése miatt. Az ott állomásozó 2-ik gyalogezred parancsot kapott, hogy december 3-án Mosztárba induljon. A légénység között nagy az elkeseredés.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Rp. Keserű labdacok a Bömholde** részére.

Sign: Hetenként egy adag.
Véka eső, köből sár,
Nekünk ugyis mindegy már,
Akár sárba gázolunk,
Akár borba fulladunk.

Néha megfagy, hó esik,
Nekünk kárunk nem esik,
Melegsünk a szobában
Vagy a fűtött kocsimában.

A szegény iskolások
Bizony hitvány ruhájok,
De hát mit kezdünk velük,
Mind nem öltöztethetjük.

A kocsimáros csak hallgatja,
Bajszát megsodorintgatja.
De itt most már tenni kell
A városnak adni kell
Bár hasznát más viszi el...

Dr Veritás.

— **Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottsága** pénteken e hó 27-én délelőtt 10 órakor tartotta rendkívüli közgyűlését a vármegye-ház dísztermében Ugron Ákos főispán elnöklése mellett, melyet a kisteremben 9 órakor tartott álladó választmányi ülés előzött meg. Mindkettőnek tárgyát az egészségügyi körök új beosztása, a körorvosi szolgálat és a körorvosok orvosi

gyakorlata tárgyában alkotandó szabályrendelet képezte. E szerint az eddigi 11 helyett 17 körorvosi járás terveztetik a következő székhelyekkel: Udvarhely város, Bögöz, Oláh-falu, Zetelaka, Korond, Parajd, Farkaslaka, Párcium, Etéd, Alsókeresztur, Felsőkeresztur, Erked, Almás, Hszentpál, Hszentmárton, Kobátfalva, Erdővidék; azonban ez nem végleges, mert az orvosi székhelyeket a közigazgatási bizottság állapítja meg. Dr Sebessy János indítványozza, hogy a főispánért küldöttség menesztésék Sándor Mózes vezetése mellett Soó Gáspár, Soly-mossy Lajos igazg. tanár, Nagy Ferenc, Daniel Áron személyében; főispánt a terembe léptekor zajos éljenzésekkel fogadták, ki — miután elnöki székét elfoglalta, — megjelenteket üdvözölve, a közgyűlést megnyitja és nyomban indítványozza a tárgysorozat megváltoztatását akként, hogy a 2., 3., 4. pont tárgyalassék előbb és csak végül az 1-ső pont, — mely iditvány egyhangulag elfogadtatott. A 2. és 3. számú tárgynál az állandó választmány javaslatát elfogadták, a 4-ik tárgyat pedig kellő előkészület híján, a napirendről levették. Az első pontnál, mely az egészségügyi körök új beosztásáról szól, dr. Sebessy János indítványára a szabályrendeletet levették a napirendről, mert az nagyobb tanulmányt igényel és az idő rövidsége miatt kellekőleg nincs előkészítve; azonban az új járások beosztását, melyet dr. Keith Béla tb. főjegyző olvasott fel, — letárgyalták és az állandó választmány javaslatát Vári Albert indítványára oda módosították szavazattöbbséggel, hogy Firtosmartonos és Enlaka az etédi kerülethez, — dr Sebessy János indítványára pedig Kányád és Jásfalva Bögözhöz csatoltassék. (Az egyes kerületek beosztását lapunk jövő számában közöljük.) Több tárgy nem lévén elnök az ülést fél 11 órakor berekeszti.

— **Kenessey Béla** püspök jelenléte a legutóbbi napokat ünnepnapokká tette városunkban; az impozáns bevonulás után, melyet ki egészítünk azzal, hogy az illustris főpáp Ugron Ákos főispánunk házána szívesen látott vendége, esütőtökön délelőtt a hatóságok, intézetek és egyletek küldöttségeinek tisztelgését fogadta és mindegyiknek megfelelő, szép szavakban fejezte ki köszönetét; ugyanaznap délután fél 2 órakor tiszteletére bankettet rendeztek a „Budapest“ szálloda nagytermében, melyen mintegy 150-en vettek részt. Az első pohárköszöntőt, ősi szokás szerint a püspök mondotta a királyra, majd Ugron Ákos főispán lelkes szavakban a vendég püspököt, dr. Sebessy János pedig a kormányt köszöntötte fel. Általános figyelmet és tetszést aratott gróf Mikes János főesperes átgondolt, eszmékben gazdag beszéde. Utána még a felköszöntők egész légiója támadt. Sükösd Miklós ugy a kitünő konyháért, mint izletes, zamatos boráért megérdemli a legmesszebbmenő dicséretet. A kedélyes asztaltársaság majdnem 6 óráig együtt maradt, azután átvonultak a református kollegiumba, hol a zsu-folásig megtelt teremben csakhamar az egyházi estély következett, melynek műsora igazán jó izlésre vall. A

gyülekezet énekét Vajda Ferenc esperes magvas és tartalmas megnyitója követte; utána Ferenczi Lenke szavalt nagy erővel és közvetlenséggel, Váradi Antal „Iskarióth“ című költeményét; Manchen Margit éneke, melyet Kassay Irén kísért zongorán, általános tetszésben részesült. Ezután következett az estély fénypontja Kenessey Béla eszmékben ugy mint formában remek beszéde, melyet a jelen voltak frenetikus tapsokkal fogadtak. A műsor többi számai is általános tetszésre találtak, különösen az ifjusági énekar precizen és szépen előadott kurucdalai. A püspök még a mai napot is körünkben tölti és az istentiszteleten beszédet fog tartani és urvacsorát osztani.

— **Borgolt csipke.** Felszólítom azon hölgyeket, akik pénzért (hajtanak igen könnyű kivitelű csipkét horgolni, jelentkezzenek az állami polgári leányiskola igazgatói irodájában hétfőtől kezdődőleg naponta 11 és 12 óra között. Amerika részére nagy mennyiségű megrendelés érkezett hozzám. Schiller Irma, igazgató.

— **Köszönetnyilvánítás.** Mindazon ismerőseink, kik feledhetetlen kis leányunk Rózsika elhalálása alkalmából fájdalomunkban résztvettek fogadják ezton is leghálásabb köszönetünket. Kolumbán Lukács és neje.

— **Meghívó.** Az udvarhelyi r. kath. esperes kerületi tanító-egylet „Havasalji fiókköre“ őszi vándorgyűlését 1908 év december hó 1-ső napján tartja a szentferencredi atyák vezetése alatt levő r. kath. elemi iskolában, melyre a rendes. — pártoló — és alapító tagokat ugyszintén a tanügybarátokat tisztelettel meghívja az elnökség.

— **Erdélyrészi vásárok.** Vasárnap november 29-én Oláh-falu (Szentegyház), 30-án Bethlen, Medgyes, Szék; 4-én Héjasfalva, 5-én Oláhláposbánya, Uzon; 6-án Balászfalva, Eczel, Fogaras, Kápolnokmonostor, Miklóstelke, Petele, Szászváros, Torda.

— **Tanügyi hírek.** Mint értesülünk a közoktatásügyi miniszterium egy újabb rendelkezése szerint Hidvégi Benő miskolci kir. tanfelügyelő meghagyott régi állásában és így Kuliszky Ernő udvarhelymegyei tanfelügyelő is megmarad eddigi hatáskörében bizonytalan ideig.

A helybeli állami fiú és leányiskola miniszteri rendelet folytán elváltak egymástól és a leányiskola igazgatónőjévé Madarász Veronika neveztetett ki.

— **A helybeli jótékony nőegylet** által jövő hó 5-én rendezendő teaestély minden tekintetben fényesnek ígérkezik, mert mint értesülünk a megyeház dísztermében fog megtartatni. Az estélyen a sátrakban árulnak. Tea sátor: Dr Egyed Balászné, Szakács Zoltánné, Szabó Árpádné, Bod Etel. Czukrászda: Frólich Ottoné, Pálffy Aladárné, Gergely Ilonka, br. Orbán Aranka, Dekán Samuné. Pezsgő: Bodolla Gáborné, Révffy Zoltánné, Demény Ferencné, Demény Mariska, Horváth Lili, Bor: Félegyházi Antalné, Petrányi Miklósné, Hargitta Nándorné. Sültek: Gönczy Lajosné, Gyarmathy Sándorné, Kassay Endréné. Feketekávé: Szemlér Ferencné, Burger Arthurné Szivar: Szabó Istvánné, Homolay

Lajosné, Dr Soly-mossy Lajosné, kihordja Ferenczy Lenke. Virág Jux és Mikulás sátor: Dr Borosnyai Pálné Félegyházy Mariska, Szöllösi Irén, Bor; Sebessy Mártha, Mezey nővérek. Soly-mossy Panna, Manya Margit. Fagyalt: Gál Ferencné, Kelemen Ilona, Bod Emma. Levelezőlapot árulnak: Voyt Mária és Konc Mária. Teritenek: Kassay Irénke, Biró Istvánné, Ferenczy Irén, Balácsi Juliska, Biró Margit, Br Orbán Ella, Jodál Ilonka, Gyarmathy Ilda, Amberboy Aranka Gyertyános nővérek Finkér nővérek, Gálffy Erzsike, Fülöp Erzsike, Scheffráné nővérek, Ferenczy Margit, Szabó Erzsike és Flórián Ilus.

— **A marosvásárhelyi „Székely Társaság“** elnöke Deák Lajos kir. tanácsos huszonöt éves jubileuma alkalmából diszközgyűlést, majd este tiszteletére társasvacsorát rendezett. A jubiléumt a társaság nevében Lajos Dénes egyesületi titkár üdvözölte tartalmas szép beszédben.

— **Installáció.** Meczner Bélát, Háromszékmege új főispánját impozáns ünnepségek között iktatták be e hó 25-én Sepsiszentgyörgyön főispáni állásába. A főispán kíséretében voltak Zemplénmege 40 tagú küldöttsége, dr Bene István, Brázay Zoltán, dr Ferenczy Géza, Geréb János, dr Ráth Endre, Zakariás János, Irsay országgyűlési képviselők, Mikes Zsigmond és Kállay Ubul főispánok. Az új főispán programbeszédében a függetlenségi 48-as párt hívének vallotta magát.

— **Engedély meghosszabbítás.** A kereskedelmi miniszter Borszék Soma nyug. miniszteri osztálytanácsos és Wildner Károly nyug. tábornok budapesti lakosoknak a székely vasúti hálózathál Gyergyóditronál kiágazólag, Borszék érintésével, Gyergyó-bélbor községig vezetendő keskeny, — esetleg szabályos — nyomtatvány helyi érdekű vasútvonalra kiállított előmunkálati engedély érvényét egy év tartalmára meghosszabbította.

— **Halálozás.** Tarcsafalvi Pálffy Mihály ügyvéd, az erdélyi unitárius egyház főtanácsának tagja életének 65-dik évében e hó 25-én Marosvásárhelyen elhunyt.

— **Állatkiállítás Székelymuzsnán.** E hó 21-én a helybeli állattenyésztő szövetkezet díjazással egybekötött állatkiállítást rendezett a székelyföldi miniszteri kirendeltség közbejöttével, mely alkalommal a nemrég keletű 25 tagot számláló szövetkezet 12 tagja 16 tehén, 12 üsző 8 koca és 26 malacot állított ki. Képviselve voltak ugy az erdélyi mint a nyugati fajmarhák, sertésekből a mongolica és yorksiere. Az eredmény az új irányzat javára ütött ki, mi különben az állattulajdonosok jobb gondozásában is leli magyarázatát. Általában meglátszott a takarmánylani takarékoskodás a kiállított állatok legtöbbször, ami a jelen takarmánylasi időben érthető is. A kirendeltséggel kiszállott szakbizottság kiegészítve magát a helybeli gazdakör s állattenyésztő szövetkezet embereivel tekintetbe véve a fennforgó nehézségeket, kiosztott 190 kor. díjat s 10 drb. diszklevelet, a díjnyertes Nagy Dániel, Kinda Sándor, Dénes Lajos, Jakab József, Kovács János, Simó Mihály, Boja György, Kocs Lajos, Dénes György és Bartos Dénes közt, buzdító s az állattenyésztés fontosságát fejtegető beszéd kíséretében, miért legyen hálás köszönet e helyen is

— **Jóváhagyott választás.** Az közoktatásügyi miniszter a székelykereszturi községi leányiskola tanítónői választását jóváhagyta.

— **A márciusi helyi kereskedelmi és iparkamara** 1908. évi november hó 30-án (hétfőn) d. u. 3 órakor saját hivatalos helyiségében (Széchenyi-tér 23. sz. Bányai-féle ház II. em.) teljes ülést tart.

Szoportató anyák

tejük hatását csak növelik és gazdagítják a SCOTT-féle Emulsio használat által.

Kimerültség megszűnik,

Az Emulsio vásárlásánál a SCOTT-féle módosított védjegyét a halászi-kérik figyelembe venni.

a csecsemő rózsásabbá, vidámabbá és pajzsnabbá válik, mint valaha volt. Az anyaságnak bármily válságos percében a

Scott-féle Emulsio

erőt kölcsönöz, bátorítja és emellett kellemes ízű és könnyen emészthető.

Egy eredeti üveg ára 2 K 50 f.

Kapható minden gyógyszertárban

Szerkesztői üzenetek.

Tudósító. A Városfalva és Siménfalva községekben rendezett állatdíjazásról szóló értesítés e számra későn érkezett. Jövőre hozni fogjuk.

Kiadja: **Betegh Pál** villam-motoros könyv- és újságkiadó intézete.

677—1908 végrh. szám.

Árverési hirdetés.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a székelykereszturi kir. járásbírósnak 1908. évi V. 492-1. számú végzése következtében Waedt Rezső segesvári ügyvéd által képviselt Antal segesvári lakos javára 60 K s jár. erejéig 1908. évi október 13. napján le- és felülfoglalt és 2550 K becsült következő ingóságok, u m: 1 locomobil gép, 2 viz szivattyú nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a székelykereszturi kir. járásbírósnak 1908. évi V. 492-2. sz. végzése folytán 60 K tőkekövetelés, ennek 1908. évi szeptember hó 2. napjától járó 5 százalékos kamatai és eddig összesen 42 K 27 fillérben bírósággal már megállapított költségek erejéig Ujszékely község Csérgő határterületében a tegla gyárnál leendő megtartására **1908. évi december hó 11-ik napjának** delutáni 2 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. c. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőknek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatják és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t. c. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Székelykeresztúron, 1908. évi november hó 21. napján.

Szalontai Albert,
kir. bír. végrehajtó.

Ki a Yes-Oui-Si

cimű lapot megrendeli, játszva, minden megerősítés nélkül és önállóan az **angol és francia nyelveket alaposan megtanulhatja.** — Előfizetési arányára 1—1 kiadásra 3 K. — Megrendeléseket elfogad a „Székely-Udvarhely” kiadóhivatala Székelyudvarhely és mutatónyiszámot küld a Yes-Oui-Si kiadóhivatala Budapest, VI. Andrassy-ut 97-ik szám.

Dr. Wagner Vilmos

Menthol sóborszesz, sóval a legjobb házi-szer, minden esetben, a mikor sóborszesz használatát ajánlatos.

Kitűnő hatása. Egy üveg ára 1 K. Kapható a legtöbb gyógyszertárban, drogeriában és fűszerkereskedésben vagy közvetlenül „Isten szeme” gyógyszertárban Teke (Kolozs megye.)

Sz.: 7691—908. tkvi.

Hirdetmény.

Városfalva község telekkönyve birtokszabályozás következtében alakított és ezzel egyidejűleg azokra az ingatlanokra nézve amelyekre az 1886. évi XXIX., az 1889. évi XXXVIII. és az 1891. évi XVI. t. c. cikkek a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését rendelik, az 1892. évi XXIX. t. c. ben szabályozott eljárás, a tkvi bejegyzések helyesbítésével kapcsolatosan fogantatott.

Ez azzal a felhívással tétetik közze:

1. hogy mindazok, akik az 1886. XXIX. t. c. 15. és 17. §-ai alapján, ideértve e §-oknak az 1889. 38. t. c. 5. és 6. §-aiban és az 1891. XVI. t. c. 15. §-a pontjában foglalt kiegészítéseit is — valamint a 1889. XXXVIII. t. c. 7 §-a és az 1891. XVI. t. c. 15. §-a b) pontja alapján eszközölt bejegyzések vagy az 1886. évi XXIX. t. c. 22. §-a alapján történt törölések érvénytelenséget kimutathatják, e végből törlési kereseteket hat hónap alatt, vagyis 1909. évi **junius hó 1. napjáig** zárólag a tkvi hatósághoz nyújtsák be, mert az ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelté után indított törlési kereset annak a harmadik személynek a ki időközben nyilvánkönyvi jogot szerzett hátrányára nem szolgálhat.

2. hogy mindazok, akik az 1886. évi XXIX. t. c. 16. és 18. §-ainak esetében, ideértve az utóbbi §-nak az 1889. évi XXXVIII. t. c. 5. és 6. §-aiban foglalt kiegészítéseit is, a tényleges birtokosok tulajdonjogának bejegyzése ellenében ellentmondással élni kívánnak, irásbeli ellentmondásukat hat hónap alatt, vagyis 1909. évi **junius hó 1-éig** zárólag a telekkönyvi hatósághoz nyújtsák be, — mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelté után ellentmondásuk többé figyelembe vétetni nem fog;

3. hogy mindazok, akik a telekkönyv átalakítása tárgyában tett intézkedések által nem különben azok, akik az 1. és 2. pontban körülírt esetekben kívül az 1892. XXIX. t. c. sz. rinti eljárás és az ennek folyamán történt bejegyzések által előbb nyert nyilvánkönyvi jogokat bármily irányban sértve vélik, ideértve azokat is akik a tulajdonjogarányának az 1889. évi 38. t. c. 16. §-a alapján történt bejegyzését sérelmesnek találják, e tekintetben felszólásukat tartalmazó kérvényüket a telekkönyvi hatósághoz hat hónap alatt, vagyis 1909. évi **junius hó 1. napjáig** zárólag nyújtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelté után az átalakításkor közbejött téves bevezetésből származó bármily igényeket jóhiszemű harmadik személyek irányában többé nem érvényesíthetik, az említett bejegyzéseket pedig csak a törvényrendes utján és csak az időközben nyilvánkönyvi jogokat szerzett harmadik személyek jogainak sérelme nélkül támadhatják meg.

Együttal figyelmeztetnek azokat a feleket, akik a bizottságnak eredeti okiratokat adtak át, hogy a mennyiben azokhoz egyszersmind egyszerű másolatokat is csatoltak, vagy ilyeneket pótlólag benyújtanak, az eredetiket a telekkönyvi hatóságnál átvehetik

Kir. járásbírósnak mint telekkönyvi hatóságtól.

Okland, 1908, november 10.

MATHÉ,
kir. jbró.

BÉLYEGZŐK

megrendelésre mindenféle kivitelben barhova a legpontosabban szállíttatnak **Betegh Pál** könyv- és papír kereskedeséből Székelyudvarhely.

H O I ?

Grébel László
cukrászdájában

(Bethlen-utca 1. szám alatt, a kir. törvényszékkel szemben) kaphatók saját készítményű legfinomabb édes és sós tea-sütemények, valamint saját gyártmányú finom cukorkák és mindennemű friss sütemények.

B O R !

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

Melegfürdő.

A Gergely fele sósfürdőn november hó 23 tól kezdve **minden héten** háromszor: **szombaton, vasárnap és hétfőn meleg fürdőt** lehet kapni. Egy kad fürdő ára 1 korona. A n. é. közönség támogatását kéri teljes tisztelettel: **Mátéfy Lidia**, fürdőbérlet

Névjegyek, Meghívók, Eljegyzési és Esküvői valamint gyászjelentések,

ugyszintén mindenféle **könyvnyomdai és könyvkötői munkálatok** izléses kivitelben, gyorsan és pontosan készülnek

Betegh Pál villamos tüzemre berendezett könyvnyomdát és könyvkötő-intézetét Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz. alatt.

Vidéki megrendeléseket azonnal elintézi.

Védjegy: „Horgony”

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

pótléka
egy régióknak bizonyult házi-szer, mely már sok év óta legjobb fájdalomcsillapító szernek bizonyult **köszvénynél, oszúznál és meghűléseknél, bedörzsöléséppen** használva. **Figyelmeztetés.** Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatosság legyünk és csak olyan üveget fogadjunk el, mely a „Horgony” védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K—80, K1.40 és K2.— és úgyszólván minden gyógyszertárban kapható. — Főraktár: **Török József** gyógyszerésznél, Budapest.

Dr. Richter gyógyszerára az „Arany erosiánhoz”, Prágában, Elisabethstrasse 5 neu. Mindennapi szétküldés.

Udvarhelyvármegye Székelyudvarhelyi járás főszolgabirája.

2799—908. sz. szám.

Haszonbérleti hirdetés.

Kápolnásfalva község tulajdonát képező **HOMORÓD** gyógyfürdőt a hozzá tartozó területtel, meleg és hideg fürdőkkel, az ivóvizek szabad és díjtalan használatával, a fürdő és laképületekkel s azoknak összes felszerelésével, jégveremmel, a koresma és vendéglővel **Kápolnásfalva község házánál** 1908. évi december hó 14-én d. e. 10 órakor kezdődő nyilvános árverésen 1909. június 1-től 1912. évi szeptember hó 1-ig terjedő időre haszonbérbe adja.

Amennyiben az együttes kiadás nem sikerül, tulajdonos község a vendéglőt és koresmaházat külön-külön is bérbeadja.

Részletes feltételek alólírott főszolgabírónál és Kápolnásfalva község előjáróságánál megtudhatók.

Székelyudvarhely, 1908. november 28.

Dr. Demeter Lőrinc,
főszolgabíró.

Nyomatott Betegh Pál villamos-erőre berendezett könyvnyomdátó intézetében Székelyudvarhely, 1908.